

Sayın Cumhurbaşkanım,

Değerli konuklar,

Değerli meslektaşlarım,

Yazılı ve görsel basının değerli mensupları,

Sözlerime başlarken sizleri saygı ve sevgi ile selamlıyorum.

İslâm dünyasının kutsal ayı olan içinde bulunduğumuz Ramazan ayının ülkemize ve tüm insanlığa barış, sevgi ve mutluluk getirmesini diliyorum.

Geçen yıl yitirdiğimiz değerli meslektaşlarımızı saygı ve rahmetle anıyor, emeklilik ya da başka nedenlerle aramızdan ayrılan meslektaşlarımıza da bundan sonraki yaşamlarında mutluluk, sağlık ve esenlikler diliyor, Türk yargısına yapmış oldukları hizmet ve katkılardan dolayı kendilerine teşekkür ediyor, şükranlarımı sunuyorum.

Bu vesile ile bu günlere gelmemizi borçlu olduğumuz, ülkemizde çağdaş bir yargı sistemi kurulmasını sağlayan, demokrasiyi getiren, Cumhuriyetimizin kurucusu büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ü ve onunla birlikte bu mücadeleye katılanları sonsuz sevgi saygı ve minnet duyguları ile anmak istiyorum.

Daha önceki adli yıl açış konuşmalarında belirttiğim gibi, Devletimizin Anayasa ile yetki, görev ve sorumlulukları belirlenmiş üç ana erki yasama, yürütme ve yargı arasındaki çatışmaların sona ermesi, Anayasamızın öngördüğü çizgide, demokratik, laik, sosyal hukuk devletinin tüm ölçütleri ile yaşama geçmesi, toplumun tüm bireyleri ve kurumlar arasında, barış, kardeşlik, huzur, güven, karşılıklı sevgi ve saygı ortamının gerçekleşmesi, sorunların çözümünde, kar-

şıt görüşler ortaya konulurken, hakarete, asılsız isnatlara, iftiraya varmayacak şekilde, demokrasinin gereği olan ve ona uygun bir tartışma ortamının oluşması dileği ile 2010–2011 Adli Yılına açarken, bu anlamlı günde bizlerle birlikte olarak onur verdiğiniz için sizlere en içten duygularla şükranlarımı sunuyorum, kendim ve tüm Adli Yargı mensupları adına teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım;

Ne yazık ki bundan önce de her adli yıl açılışında yinelediğimiz sorunlar büyük ölçüde devam etmektedir. Hatta çoğalarak devam etmektedir.

Bunları bir kere daha sizlere aktarmak, kamuoyunun bilgisine sunmak, çözüm aramak durumundayız. Bu bizim en temel görevimizdir.

Bu yıl da yine yargı reformu, Anayasa değişiklikleri ile ilgili konular kamuoyunun gündemini çok büyük ölçüde oluşturmuştur. Özellikle yargı ile ilgili Anayasa değişiklikleri büyük oranda tartışma ortamı yaratmıştır. Biz bu değişikliklere, gerek yargı bağımsızlığına gerekse kuvvetler ayrılığı ilkesine, dolayısı ile hukukun üstünlüğü, hukuk devleti ilkelerine aykırı olduğu düşüncesi ile gerek kişisel gerekse kurumsal olarak karşı çıktık. Bu kadar önemli kurumsal değişikliklerin mutlaka geniş bir toplumsal uzlaşma ile gerçekleşmesi gerektiğini söyledik. Yargı bağımsızlığının bir toplum için ne kadar önemli olduğunu kamuoyuna duyurmaya çalıştık.

Adalet bir toplumda en üstün değerdir ve bu nedenle de vicdanlarda en üst düzeyde özümsemesi gerekir. Adalet toplumların geleceğinin de en önemli güvencesidir. Adil olmayan ve yargısını adil çalıştıramayan bir ülkenin uzun süreli huzurlu bir biçimde

ayakta duramayacağı bilinmelidir. Bu olgu geçmişte kendisini birçok örnekleri ile göstermiştir.

“Adaletin kuvvetli, kuvvetlilerin de adaletli olmaları gerekir” sözü Pascal’a aittir ve çok önemli bir gerçeği saptamaktadır.

Adaleti sağlayacak olan da yargı olduğuna göre, çağdaş demokratik sistemlerde olduğu gibi, özgürlükçü demokrasinin, temel hak ve özgürlüklerin en büyük güvencesi olan, her türlü iç ve dış etkenlerden arınmış, tam bağımsız yargı sistemini oluşturmamız gerekmektedir. Yargının asli unsuru olan tarafsızlık da ancak bu şekilde gerçekleşecektir. Bağımsız olmayan bir yargı siyasallaşır ve tarafsızlığını yitirir ki bu da bir toplum için en büyük tehlikedir.

Yargı Reformu

Bu konudaki görüşlerimizi geçen yılki konuşmamdan da alıntılar yaparak kısa başlıklar halinde açıklamak istiyorum.

Hukuk ve yargı sisteminde reform yapılabilmesinin yolu, tüm reform çalışmalarında olduğu gibi, öncelikle sorunun hangi noktalarda yoğunlaştığının çok iyi saptanmasından geçer.

Hukuk devleti olmanın, başka bir ifade ile hukukun üstün tutularak, yaşamın her alanında egemen kılınmasının olmazsa olmaz koşulu, yargı erkinin görevini yaparken bağımsız, yansız ve bu işlevi doğrudan yerine getiren hâkim ve Cumhuriyet savcılarının güvenceli olmalarıdır. Bunu sağlamanın yolu da yargı erkinin, diğer iki erkin, yani yasama ve yürütme erkinin etki alanından uzak tutulması, bu iki erkin alt ya da üst derecesinde değil, ancak eşiti bir konumda bulunması ile mümkün olduğunun net bir biçimde algılanmasıdır.

Yeni düzenlemede Anayasa Mahkemesi'nin mevcut üye sayısının çoğaltılması yerinde ise de üyelerinin tamamının yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanı ve Parlatentonun salt çoğunluğu ile seçilmesi, Yüksek Yargı organlarının (Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay) çoğaltılan üye sayısına göre etkinliğinin azaltılması, kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı olduğu gibi, bu şekilde bir düzenleme Anayasa Mahkemesi'nin tamamen yürütmenin etki alanına girmesine neden olacak ve beraberinde de büyük ölçüde siyasallaşma eleştirilerini getirecektir.

Aynı şekilde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun yapısı ile ilgili olarak da kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığına aykırı bir düzenleme söz konusudur.

Yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi için Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun objektiflik, tarafsızlık, şeffaflık ve hesap verebilirlik temelinde geniş tabanlı temsil esasına göre yeniden yapılandırılması ve kararlarına karşı etkin bir itiraz sistemi getirilmesi hemen her adli yıl açış konuşmalarında dile getirilmektedir.

Avrupa'nın birçok ülkesinde, Almanya'da, Fransa'da, İspanya'da, İtalya'da ve daha birçok ülkede olduğu gibi, kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı ilkeleri doğrultusunda, deneyimleri ile bilgi birikimleri ile yanlışa hiçbir zaman prim vermeyecek olan Yüksek yargı kurumlarının başkanlarının da içinde bulunduğu, yargının birlik ve bütünlüğüne uygun bir yapılanmanın daha yararlı ve verimli olacağını birçok kez belirtmiştik.

Hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama, nakletme, geçici yetki verme, yükseltme, birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, görevden uzaklaştırma işlemleri bakımından tam yetkili olan Kurul'a Yürütmenin temsilcisi olan Adalet Bakanının geniş yetkilerle

başkanlık etmesi, her ne kadar hâkim sınıfından olsa da, konumu itibariyle yürütme erkinin içinde bulunan Müsteşarının kurulun doğal üyesi olması kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı ilkeleri ile bağdaşmamaktadır.

Adalet Bakanı ve Müsteşarının Kurul'da yer almasının "demokratik meşruiyet" ilkesi ile açıklanması da gerçeği yansıtmamaktadır.

Anayasa'nın tanıdığı yetki ile Türk Milleti adına yargı yetkisini kullanan Türk Yargısının "demokratik meşruiyet" sorunu bulunmamaktadır. Kurul'un yapısında, oluşumu konusunda ilgili tüm kesimlerin hemen hemen üzerinde birleştiği temel eleştiri, siyasi irade ve yürütmenin temsilcisi olan Adalet Bakanı ve Müsteşarının büyük yetkilerle Kurul'da yer almasıdır.

Anayasa'ya göre "Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir". Türk Milleti, egemenlik hakkını Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır. Bu yetkili organlarda Yasama, Yürütme ve Yargıdır. Egemenliği Millet adına kullanma yetkisi yalnız Yasama ve Yürütmeye verilmiş değildir (T.C. Anayasası madde 6-9).

Adalet Bakanı ve Müsteşarının Kurulda bulunması, referans olarak gösterilen dış belgelere de uygun düşmemektedir. Gerek Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanan istişari ziyaret raporlarında, gerekse Avrupa Konseyi tavsiye raporlarında, Adalet Bakanı ve Müsteşarının kurulda olmaması öngörülmektedir. Ayrıca, Anayasanın 140 ıncı maddesinin 6 ncı fıkrasının "Hâkimler ve savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdırlar" hükmünün yargı bağımsızlığına aykırı olduğu ve Anayasadan çıkarılması, yargının yönetsel işlemlerinde yegâne sorumluluğun yine bizatihi yargının kendisine bırakılması şeklinde bir düzenleme yapılması ge-

rektiği de belirtilmektedir. Kurula üye atama yetkisinin yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanına verilmesi ise eleştirilmektedir.

Raporlarda, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun kapalı oluşu da eleştiri konusu yapılmakta, Kurul kararlarına karşı etkin bir başvuru yolu sağlanması yönünde Anayasanın 159 uncu maddesinde değişiklik yapılması, Kurulun Adalet Bakanlığında tamamen bağımsız, kendi bütçe ve yazmanlığa sahip olması, teftiş kurulunun da Kurula bağlı olması önerilmektedir.

Anayasa'da yapılan değişikliklerle gerek Anayasa Mahkemesinde gerekse Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu'nda Yargıtay ve Danıştay'ın üye sayısı göreceli olarak azaltılmış, Yüksek Mahkemelerin etkinlikleri nerede ise yok denecek dereceye kadar indirilmiştir.

Bu çok üzüntü ve kaygı verici bir durumdur.

Yüksek mahkemelerin, hâkim ve savcılar üzerinde, yargısal denetim görevi açık olup bu durum, söz konusu yüksek mahkemelerin fonksiyonları ile Anayasa ve yasalarla yapılan görev tanımlarından kaynaklanan bir gerekliliktir.

Mevcut ve yasal bir üst mahkeme olgusu ve işleyişinin, hâkim ve savcılarının yargısal faaliyetleri üzerindeki nesnel etkisinin "vesayet izlenimi" biçiminde tanımlanması şaşırtıcı ve iyi niyetten uzak bir yaklaşımdır. Bu izlenimin ne şekilde ortaya çıktığı, bu şekilde bir görev fonksiyonunun yargının işleyişinde ne gibi bir sorun oluşturduğu açıklıkla ortaya konulmuş değildir. İma edildiği şekliyle, bu yasal durumun hâkim ve savcılar üzerinde bireysel bir "bağımlılık modeli" oluşturduğunu ileri sürmenin, yargı erkinin tüm ku-

rum ve kuruluşları ile ilk derece ve üst derece mahkemeleri ile birlikte bütünlüğünü zedeleyici son derece isabetsiz, abartılı ve tümüyle öznel nitelikte bir saptama olduğunu düşünmekteyiz.

Üstelik bu durumun Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun oluşumu ile doğrudan bir ilgisi de bulunmamaktadır. 2461 sayılı Yasanın 3 ve 7 nci maddeleri çok açıktır. Görev yaptıkları süre içerisinde mensubu buldukları yüksek mahkemelerle görev ilişkileri bulunmayan Kurul üyelerinin hâkim ve savcılar üzerinde yüksek mahkeme üyesi olarak ne doğrudan ne de nesnel nedenlerden dolayı bir vesayeti bulunduğundan söz edilemez.

Anayasal bir kurum olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun seçilmiş üyelerinin Kurul faaliyetleri yönünden ifa ettikleri fonksiyon, mensubu buldukları üst mahkemeyi temsil görevi niteliğinde olmayıp, yukarıda da belirtildiği gibi, mensubu oldukları yüksek mahkemeden bağımsız, yasayla tanımlanmış görevlerin ifasından ibarettir ve yargının tümüne yönelik bir görevdir. Üstelik mevcut yapıya göre yargının tümüne yönelik temsili nitelikte bir fonksiyonun üstlenilmesi de söz konusu değildir.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun daha verimli ve etkin çalışmasının önündeki temel sorun başkadır.

Adalet Bakanı ve Müsteşarının kurulda bulunması, Kurul çalışmalarının istikrarlı bir şekilde sürmesini engellediği gibi, yapılmak istenilen düzenleme gerçekleştiği takdirde, bu karma ve yargı bağımsızlığına aykırı yapı, Kurul'u çalışamaz hale getirecektir.

Hâkimlerin kararlarının yürürlükteki yasalara, hukuka uygunluğunun, doğruluğunun ve güvenilirliğinin sağlanması bakımından yasalarda kanun yolları öngörülmüştür. Hukuk devletinin nite-

liği gereği, mevcut sistem kurulmuş ve yasal düzenlemeler yapılmıştır. Hâkim kararını verirken dış etkilerden olduğu kadar kendi sübjektif değerlendirmelerinden de uzak kalabilmelidir. Yargı kendi bütünlüğü içerisinde değerlendirme ve ölçme sistemini kurmuştur. Yerine çok sağlıklı bir alternatif çözüm önerisi getirilmeden not sisteminden vazgeçilmesi uygun görülmemektedir. Bu sistem özenle yürütüldüğünde, bir sakınca ortaya çıkmayacağı gibi yargı bağımsızlığının ihlali de söz konusu değildir.

Verilen kararların sayısı iş yüzdesi bakımından önemli olmakla birlikte, kararlardaki isabet oranının tespiti ve bu oranın yükseltilmesi ancak yüksek mahkemelerin denetimi ile mümkündür.

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 24 üncü maddesinde, adalet müfettişlerinin denetimleri sırasında inceledikleri belgelere ve gözlemlerine dayanarak hâkim ve savcılar hakkında hal kâğıtları düzenleyecekleri, bu kâğıtların ilgilinin gizli sicil dosyasına konulacağı ve terfi sisteminde de hâkim ve savcılarının etik kurallara uyup uymadıklarının denetiminde müfettişler tarafından düzenlenen hal kâğıtlarının esas alınacağı hükmü bulunmaktadır. "Gözlem" kişiye göre değişen sübjektif bir kavram olup, hal kâğıdını düzenleyen müfettişin kişisel doğruları ve kişisel değerlerine göre yapacağı "gözlem" sonucu düzenleyeceği hal kâğıdının her zaman objektif olabileceğinden söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle denetimlerin keyfilikten uzak olması mutlaka sağlanmalı, bu belgelerin ilgili hâkim ve savcıya tebliğ edilerek, değerlendirmenin asıl öznesi konumunda bulunan bu kişilere cevap ve itiraz hakkı tanınmalıdır.

Hâkim ve savcılar arasında meslek kıdemi ve başarıya göre derecelendirme yapılması yerinde ise de, "sınıf" sözcüğü iyi bir se-

çim olarak görülmemektedir. Üçüncü sınıf, ikinci sınıf gibi ifadeler incitici olabileceği gibi, soruna yargılanan tarafından bakıldığında bir güven eksikliğini de beraberinde getirebileceği düşünülmelidir. Bu nedenle derecelendirmenin başka bir kavram üzerinden yapılması yerinde olacaktır.

Örgütlenme özgürlüğü, tüm çağdaş demokratik sistemi benimsemiş ülkelerde olduğu gibi demokratik temel hak ve özgürlükler kapsamında kabul edilmiş ve uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınmıştır.

Yargı sistemi içerisinde de hâkim ve savcılara bu hakkı tanımak, geliştirmek, özgürlükçü demokrasinin gereğidir. Örgütlenme özgürlüğü, hâkim ve savcılarımızın her türlü çalışma koşullarının iyileştirilmesi yanında, yargı bağımsızlığının korunup kollanması bakımından da büyük önem taşımaktadır. Örgütlenme özgürlüğünü engelleyerek, yürütmenin güdümünde, amaç dışı, göstermelik bir örgütlenme modeli oluşturma çabalarından vazgeçilmelidir

Yargı mensuplarına gerek mesleki gerekse yargı bağımsızlığı konusunda eğitim verilmesi de çok önemli başta gelen konulardan birisidir. Bu nedenle de Türkiye Adalet Akademisinin yeniden yapılandırılması, idari ve mali özerklik tanınarak gerçek bir akademi haline dönüştürülmesi, kapasitesinin arttırılması gerekmektedir. Avrupa Birliği ilerleme raporlarında da öngörüldüğü gibi, böyle bir yapılanma sağlandıktan sonra hâkim ve savcılarının eğitimi yanında, hâkim adaylarının seçimi de Adalet Akademisi ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yapılmalıdır.

Avrupa Birliği ilerleme ve istişari raporlarında; Temel prensiplerin 10. ilkesi ve Hâkimlerin Bağımsızlığına dair Avrupa Konseyi Tavsiyesinin 21 (2) (c) ilkesi uyarınca Adalet Bakanlığının hâkim

adaylarını seçme sürecindeki rolünün kaldırılması, Avrupa Hâkimleri Dayanışma Konseyinin (CCİH) yargının bağımsızlığıyla ilgili standartlar (23 Kasım 2001) hakkındaki 1. no'lu görüşü (2001) uyarınca aday hâkimin seçiminin, liyakat esasına dayalı olarak yetenek, verimlilik, dürüstlük ölçütleri dikkate alınmak suretiyle yapılabilmesini teminen, aday hâkim seçimi yapan veya bu konuda aday hâkimlerin atanmasında tavsiyelerde bulunan (Bu konunun Adalet Akademisi veya Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna bırakılması teklif ediliyor) otoritelerin objektif kriterler belirlemeleri, bu kriterleri yayımlamaları ve uygulamaları tavsiye edilmiştir (2005 istişari ziyaret raporu). Ayrıca anılan raporda; Hâkim adayı sınavının (ÖSYM) tarafından yapılması kriterini objektif buldukları; sorunun önceki istişari raporlarda da belirtildiği üzere Adalet Bakanlığı görevlilerinden oluşan kurul tarafından yapılan sözlü sınav olduğu belirtilmiş, bu mülakatın yargı bağımsızlığını zedelemesinin kaçınılmaz olduğu açıklanmıştır. Konuyla ilgili önceki tavsiyelerinin sözlü sınavın HSYK tarafından yapılması olduğunu 2005 istişari ziyaret raporunda yinelemişlerdir. Hatta önerilerini değiştirmeme nedeni olarak Yargıtay Başkanlar Kurulunun bu yöndeki açıklamasını göstermişlerdir (30.06.2005 tarihli basın açıklaması).

Yargı bağımsızlığı hakkında Birleşmiş Milletler Temel Prensiplerinden 9 uncusuna ve Chisinau deklarasyonuna göre de, meslek öncesi ve meslek içi eğitimde Adalet Bakanlığının etkisinin kaldırılması, Adalet Akademisinin tam özerkliğinin sağlanmasında zorunluluk bulunmaktadır.

Hukukun üstünlüğü ile yargı bağımsızlığı arasındaki bağ çok önemlidir. Hukuk üstün tutuluyorsa, yargının bağımsızlığı mutlak olarak sağlanmalıdır. Hukuk ayak bağı görülüyorsa, yargı mutlaka baskı altındadır.

Yargı bağımsızlığı, yargı tarafsızlığının da en temel koşuludur. Yargı bağımsızlığı hiç şüphe yok ki tarafsızlığı da içermektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, tarafsızlığı, sübjektif ve objektif olarak değerlendirmektedir. Sübjektif tarafsızlık hâkimin birey olarak kişisel tarafsızlığını, objektif tarafsızlık ise hâkimin-mahkemenin kişide bıraktığı izlenimi, yani, hak arayanlara güven veren tarafsız bir görüntüde bulunmayı öngörmektedir. Bu bağlamda "**yargı etiği**" kurallarının önemi çok büyüktür. Bunları tüm yargı mensuplarının mutlaka gözetmeleri gerekmektedir.

"Uluslararası Bangalore Etik Kuralları ve Etik Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esasları", "Budapeşte İlkeleri" yargı etiği kurallarının esasını oluşturmaktadır. Bu kurallar;

Bağımsızlık,

Tarafsızlık,

Doğruluk ve tutarlılık,

Dürüstlük,

Eşitlik,

Ehliyet ve liyakat,

olarak belirlenmiştir.

Yargının tarafsızlığı konusunda, devam eden soruşturma ve kovuşturmalara ilgili olarak, başta medya olmak üzere her kesimin hassasiyet göstermesi, masumiyet ilkesinin ihlal edilmemesi, yargısız infaz anlamına gelebilecek davranışlardan mutlaka kaçınılması gerekmektedir.

Şüphesiz yargı da eleştirilebilir. Yargı ile ilgili haber niteliğinin ötesinde yorum yapılırken bu ayrımın gözetilmesi ve çok özen gösterilmesi gerekmektedir. Gerçeklere dayanılmalı, verilen haberin doğruluğu ispatlanabilmelidir.

Yanlış ya da eksik bilgilerle yapılan haber ve yorumlar, yönlendirici yayınlar, kamuoyunu yanlış yönde etkileyeceği gibi, mahkemeler üzerinde bir baskı unsuru da oluşturacaktır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan "Adil yargılanma hakkı"nın uygulanmasına yönelik Anayasamızın 138/2 nci maddesi "Hiçbir organ, makam, merci ve kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemeler ve hâkimlere emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz" hükmünü taşımaktadır.

Türk Ceza Kanunu ve Basın Kanunu'nda da "adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs, yargıyı etkileme" suç olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesi, adil yargılanma hakkının en önemli unsurunun bağımsız ve tarafsız yargı olduğunu hükme bağlamıştır.

Yargının görevi, yasa koyucu tarafından kabul edilen hukuk normlarını uygulamaktır. Bu uygulama sırasında takdir hakkını ve vicdani kanısını kullanır. Ancak, normların sınırlarını aşması mümkün değildir. Yorum ve takdir hakkının kullanılmasının yasa koyucunun iradesini yansıtan yasaların anlam ve amacına uygun olması gerekir. Yasama ve yürütmenin yetki alanına girilmemelidir. Aksi halde yargının siyasallaşması gibi tarafsızlığına gölge düşürecek en önemli etkenlerden birisi ortaya çıkacaktır. Bu da yargıya duyulan

güven ve saygınlığın azalmasına neden olacaktır.

Bu konuda sonuç olarak şunlar söylenebilir;

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 10. Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 14 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddelerinde adil yargılanma hakkı için "bağımsız ve tarafsız" mahkemelerin varlığı temel şart olarak öngörülmüştür.

Hâkim, Yasama ve Yürütme organlarına karşı bağımsız olmalı ve korunmalıdır. Toplu mahkemelerde hâkim, diğer hâkimlere karşı da bağımsız olmalıdır. Hâkimler doğrudan veya dolaylı, baskı, etki, tehdit ve teşvike kapalı olmalı; Anayasa, kanun, hukuk ve vicdani kanaatlerine uygun olarak karar vermelidir.

Hâkim bağımsızlığı ve teminatı, yargılama işlevini yerine getiren hâkimler için bir ayrıcalık olmayıp, yargılananlar için adil yargılanma hakkının güvencesidir. Bağımsız ve teminatlı olmayan bir mahkemenin adalet dağıtması, temel insan hak ve özgürlüklerini koruması mümkün değildir.

Hâkim bağımsızlığı ve teminatı hukuk devleti olmanın olmazsa olmaz koşulunu oluşturmaktadır. Bağımsız, tarafsız, adil ve hızlı işleyen bir yargı, sosyal barışın, güven ve huzurun teminatı olduğu kadar Devletin de varlık nedenidir.

Yargının, Anayasal gücü ve işlevi ile orantılı olanaklara sahip olması zorunludur. Personel, bütçe yetersizliği gibi yıllardır süregelen sorunların yeterince çözümlenmemesinin özellikle Yargıtay'ı ciddi endişelere sevk ettiği bilinmelidir. Bu yetersizlikler ve anormal iş yükü sorunu nedeniyle davaların uzaması sonucunda adalete karşı inanç ve güvenin zedelenmesinin manevi sorumluluğunu yar-

gıya yüklemenin haksızlık olacağı, Yargıtay Birinci Başkanları tarafından her adli yıl açılışında dile getirilmektedir.

Yargı, temel taşlarından biri olduğu devlet sisteminde asla hafife alınmamalıdır. Üstelik işlevini yerine getirirken yasama ve yürütmenin etkisine girmeden karar vermesi gerektiği de temel kural olarak benimsenmelidir.

Bu kavram zedelendiğinde, öncelikle adaletin siyasallaşacağı ve bu durumdan en büyük zararı devletin ve milletin göreceği unutulmamalıdır.

Yüksek mahkeme kararlarına erişim konusunda hiçbir hukuki engel bulunmamakta, aksaklıklar tamamıyla teknik ve yapısal sorunlardan kaynaklanmaktadır. Yargıtay'dan her yıl çıkan beşyüzbin civarında karar karşısında, bunların tasnifi ve yayınlabilmesi için yeterli personel istihdamı ve UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) dışında ayrı bir sistem kurulması gerekmektedir. Gerekli bütçenin, teknik alt yapı eksikliğinin, yeterli personel istihdamının sağlanması halinde, kararlara erişim konusunda bir engel kalmayacaktır.

Yargının verimliliği ve etkinliğinin artırılması için, adli yargıda bölge adliye mahkemelerinin (istinaf) bir an önce faaliyete geçirilmesi, hâkim, savcı ve personel sayısının yeterli seviyeye getirilmesi, adli hizmet uzmanlığı kadrosu ihdası, yüksek mahkemeler ve adliyelerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi, Adli Tıp Kurumu'nun kapasitesinin güçlendirilmesi ve özerk bir kurum olarak yapılanmasının sağlanması, yurtdışı temsilciliklerinde adli müşavir görevlendirilmesi, UYAP'ın tamamlanması ve bir an önce etkin bir şekilde kullanımının sağlanması, gereken yasal düzenlemelerin bir an önce

yapılması, birliktelik, hazine avukatlığı ve hukuk müşavirliği müesseselerini iyileştirici önlemlerin alınması gerekmektedir.

Yargıtay bugün yoğun iş yükü altında adeta ilk derece mahkemesi gibi bir çalışma ortamındadır. Bu altından kalkılması mümkün bulunmayan iş yükü ancak, hukuk ve maddi olay denetimi yapacak olan bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesi ile azaltılabilecektir.

Yargıtay'daki 2009 yılına ilişkin dosya sirkülasyonu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Bu sayı birbuçuk milyonu (1.671.000) aşmış durumdadır.

	2008 Devir	2009 Gelen	Toplam	2009 Çıkan	2010 Devir
HUKUK	120.156	364.595	484.751	334.967	149.784
CEZA	242.547	279.725	522.272	218.201	304.071
TOPLAM	362.703	644.320	1.007.023	553.168	453.855
Y.CBS.	366.965	297.755	664.720	276.990*	387.730
		Toplam	1.671.743	830.158	841.585
2009 yılında toplam (2008'den devir ve 2009'da gelen)					1.394.753
2009 yılında toplam çıkan					553.168
2010 yılına toplam devir					841.585
2008 yılında toplam (2007'den devir ve 2008'de gelen)					1.253.153
2008 yılında toplam çıkan					523.474
2009 yılına toplam devir					729.679

(*Y.CBS. Çıkan 276.990 ceza-gelen içerisinde)		
(Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı)		
Buna göre 2008 ve 2009 yıllarındaki fark		
Gelen (Toplam)	+	141.600
Çıkan (Toplam)	+	29.694
Devir (Toplam)	+	111.906

Bu rakamları batılı çağdaş ülkelerle kıyasladığımızda yargımızın çok büyük ve ağır bir iş yükü ile karşı karşıya bulunduğu görülmekte, bu sorun da seri, çabuk ve güvenli adaletin sağlanmasına en büyük engeli oluşturmaktadır.

Adli iş yükünün azaltılması için gerekli önlemler bir an önce alınmalıdır.

Daha önceki konuşmalarımızda da belirttiğimiz gibi, sürekli artış gösteren nüfus oranı, hâkim, savcı ve personel sayısının yetersizliği, görev-iş bölümü uyumsuzluklarının çoğalmakta oluşu, yargılama usulünü düzenleyen yasaların karmaşıklığı, maddi hukuka ilişkin bazı yasalarda usul kurallarına da yer verilmiş olması da yargılamada güvenli, hızlı ve isabetli çözümlere ulaşmayı engelleyen sorunlar olarak ortaya çıkmakta ve davaların uzamasına, adil yargılanma ilkesinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde de ülkemiz yönünden en sıkıntılı konulardan birisi haline gelmiş bulunan, tutukluluk sürelerinin, adeta yargısız infaz sayılabilecek derecede uzaması, bu konuda yasal ve yeterli gerekçe gösterilmeden karar verilmesi, yasal olmayan ya da yasayla öngörülen koşullara tam olarak uyulmadan yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması gibi temel hak ve özgürlüklerle doğrudan ilişkili usule aykırı işlemlerde yargıya

olan güveni büyük ölçüde zedelemektedir.

Cezaevlerinde kapasitenin çok üzerinde tutuklu ve hükümlü bulunması, tutuklu sayısının hükümlü sayısından daha fazla olması toplumun her kesimi tarafından eleştirilmektedir.

Özellikle büyük şehirlerde mahkeme ve hâkim sayısının az, dava sayısının çok olması, icra mahkemelerinin icra prosedürü (izleği) içindeki yetkilerinin sınırlı olması, yargısal etkinliği azalttığı gibi icra-iflas takipleri yönünden hukuk davalarında sürekli artışa neden olmaktadır.

Yargılama sürecinin hızlandırılması ve sürecin yargı bağımsızlığına uygun biçimde yürütülebilmesi için tamamen yargıya bağlı adli kolluk gücünün ve adli tebligat memurluğunun oluşturulması büyük yarar sağlayacaktır.

Uyuşmazlıkları önleyici nitelikteki tedbirlerin etkin hale getirilmesi ve alternatif çözüm yollarının bir an önce gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Ceza infaz sisteminin geliştirilip iyileştirilmesi, Avrupa Birliğine uyum sürecinin gerektirdiği mevzuat çalışmalarının sürdürülmesi gerekmektedir.

Adalet Bakanı Temmuz ayı içerisinde TBMM'nde yaptığı açıklamada, basına yansıyan bilgilere göre, toplam hâkim-savcı sayısının 11086 (onbirbin seksen altı) olduğunu, 3610 (üçbin altıyüz on) adet te boş kadronun bulunduğunu, biriken iş yükü nedeniyle, yalnız 2009 yılında Yargıtay'da 14809 (ondörtbin sekizyüz dokuz) dava dosyasının zamanaşımı nedeniyle düştüğünü, yargının yıllara yayılan, altyapı, mevzuat ve insan kaynakları sorunları olduğunu, yargılamaların makul sürede tamamlanamadığını, Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesi'nde Türkiye aleyhine verilen kararların yüzde onbirinin bu nedene dayandığını bildirmiştir.

Açıklamayı yapanın, bu sorunları çözmekle birinci derecede yükümlü Adalet Bakanı olması karşısında, durumun ne kadar vahim olduğu ortadadır.

Bütçe

Yargıya ayrılan bütçenin yetersizliği de çok önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

Merkezi yönetim bütçesinden adalet hizmetleri ve yargı alanına yeteri kadar mali kaynak ayrılmamaktadır.

Ülkemizde ne yazık ki, dava ve yargılama sürelerini hızlandırma konusunda çalışmalar usul ve yasa değişikliği ile sınırlı kalmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında tüm zorluklara ve olanaksızlıklara rağmen bütçeden yargıya ayrılan payın bugünün 4–5 katı olduğu bilinmektedir. Bu koşullarda ileri gitmesi beklenen yargı hizmetinin mevcut durumunu bile sürdürmesi güçlüğüle sağlanabilmektedir. Sınırlı imkânlarla, sürekli artan ya da yeni ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanmasının mümkün olmadığı dikkate alınmalıdır. Bütçeden yargıya ayrılan pay bu seviyelerde kaldığı takdirde, Anayasa'mızdaki erkler ayrılığı ve erklerin birbirine üstünlüğü olmadığı ilkesi ütopyik bir kavram olmaktan öte anlam ifade etmeyecektir.

Toplumun ekonomik, siyasal ve sosyal yapılaşmasındaki gerileme ve kargaşa yargıyı kaçınılmaz biçimde olumsuz etkileyecektir. Yargı mensuplarının kişisel özverileri ile bu sorunun çözülebilmeye olanağı bulunmamaktadır. Yargıya yatırım sonuçta topluma "adalet" olarak dönecektir. Diğer erklerle göre kaynak kullanımında kı-

yaslanmayacak ölçüde geride bulunan yargı için yeterli olanak sağlanmasında zorunluluk vardır.

Yargısını çağdaş bir yapıya kavuşturamayan ülkelerde demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti ilkeleri aksayacaktır. Yargı bağımsızlığının temel koşulu olan yargının mali özerkliğe kavuşturulması konusunun mutlaka gündeme alınması gerekmektedir.

Yargıtay Daireleri Arasındaki İş Bölümü

Yargıtay Daireleri arasındaki iş bölümüne ilişkin bilgiler internet sayfamızda yer almaktadır. Ayrıca anılan bilgileri içeren kitapçık ilgili birimlere dağıtılmış olmasına rağmen, mahal mahkemelerince ilgili Dairenin belirlenmesinde çoklukla hata yapıldığı görülmektedir. Dava dosyaları daireler arasında gereksiz şekilde dolaşmaktadır. Yıllık iş cetvelinin incelenmesinde aidiyet kararları bazı dairelerde %25–30 civarındadır. Bu oran hiç de azımsanacak ölçüde değildir, çok büyüktür. Yerel mahkemelerin bu konuda özenli davranmasında büyük yarar olduğu bilinmelidir. Geciken adaletin, en büyük adaletsizlik olduğu unutulmamalıdır.

Tebliğat Kanununun Yeniden Düzenlenmesi

Tebliğat Kanunu 2004 yılında değiştirilerek, kişinin bildirilen adresinde bulunmasa bile tebliğatin geçerli olması hükmü getirilmiştir. Ancak yargılamanın hızlandırılmasının önündeki en büyük engellerden biri de taraflara sağlıklı şekilde veya hiç tebliğat yapılamamasıdır. Bunun nedenlerinden biri ülkemizdeki nüfus hareketleridir. Kırsal kesimde yaşayan nüfusun büyük bir kısmının çeşitli nedenlerle şehirlere yönelmesiyle son yıllarda şehirli nüfus artmıştır. Ancak büyük şehirlerde yaşamın ekonomik zorlukları nede-

niyle şehirde yaşayanlar da tamamen kırsal kesimden kopamamıştır. Ülkemizde bu şekilde hem şehirli hem de kırsal kesimde yaşamını sürdürmekte olan önemli bir nüfus oluşmuştur. Tebligat hususunda asıl güçlük bu kişilerin sabit ikametgâhının kırsal kesimdeki yerleşim yeri mi yoksa şehirler mi kabul edilmesi gerektiği konusundadır. Ancak günümüzün gelişmiş iletişim teknolojileri ile sorunun aşılması o kadar da zor değildir. Adli yazışmalar ile usulsüz tebliğ işlemleri, özellikle yurtdışı tebligat işlemlerindeki olanaksızlıklar davaları uzatmaktadır.

Bilirkişilik Müessesesinin Yeniden Gözden Geçirilmesi

Mahkemelerce hâkim ve savcıların kendi hukuksal bilgi ve birikimleri ile çözümlenmesi mümkün olmayan özel ve teknik bilgiyi gerektiren konularda bilirkişiyeye başvurulacağı bir gerçektir. Mevcut usul kanunlarında bu konuya ilişkin hükümler bulunmakla birlikte bilirkişilik müessesesi ile ilgili yapılmış özel bir düzenleme yoktur. Bu durum aynı nitelikteki davalarda farklı yorum, değerlendirme ve hesaplamalara yol açmaktadır. Yargıya güven sarsılmakta, emek ve zaman kaybına neden olmaktadır. Sadece özel ve teknik bilgiyi gerektiren konular yerine, hukuksal sorunların çözümünde de bilirkişilere başvurulması doğru değildir.

Bilirkişilik müessesesi resmi hale getirilmeli, her bölgede yerel mahkemeler bünyesinde hâkim, Cumhuriyet savcıları ve gerekirse meslek odalarından seçilecek görevlilerden oluşacak komisyonlarca konularına göre uzman bilirkişiler saptanıp ilan edilmeli, çalışma şekilleri son derece titiz biçimde kurallara bağlanmalı, bilirkişilerin belirli sürelerde ilgili yüksek mahkemeler ve Adalet Akademisi'nde eğitimleri sağlanmalı, bilirkişiler donanımlı, konularında

uzman hale getirilmeli ve bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Personel

Yargılama faaliyeti hâkim ve savcı yanında yargı çalışanlarının ekip çalışması ile yürütülmektedir. Tüm yargı çalışanlarının özlük hakları ile ilgili iyileştirmeler yapılmalı, adil bir ücret sistemi oluşturulmalı ve sayılarının yeterli düzeye ulaştırılması sağlanmalıdır.

Yargı reformu elbette gereklidir, mutlaka acilen de yapılmalıdır. Ancak reform yargının bu gün büyük boyutlara ulaşmış bulunan alt yapı sorunlarının çözümlenmesinden başlamalıdır.

Hukuk fakülteleri devletin en değerli hazinesi olan adalet kurumuna görevli yetiştirmektedir. Bu nedenle yaşamsal önemleri bulunmaktadır. Alt yapı sorunlarının çözümlenmesine bu kurumlardan başlanmalı, nitelikli hukukçu yetiştirilmesinin yolları açılmalıdır.

Hukuk fakültelerinde hukuk bilgisinin yanında iyi bir yurttaş, iyi bir insan olmanın eğitimi de verilmelidir.

Yeterli öğretim üyesi olmadan hukuk fakültesi açılmamalıdır.

Hukuk fakültelerinde yeterli sayıda öğretim üyesi yetiştirilmesi için gerekli koşullar bulunmalıdır. İyi bir hukuk eğitimi ve öğretimi için gereken olanaklar sağlanmalıdır.

Yargının üç temel ayağından biri olan savunmayı temsil eden avukatlık mesleği ile ilgili olarak da her bakımdan yeterli ve nitelikli hukukçu yetiştirmek bakımından gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Bütün bu altyapı sorunlarının yanında daha önceki konuşmalarımızda da etraflıca değindiğimiz “Yüce Divan” ve “Bireysel Başvuru” konularına da değinmek istiyorum.

Yüce Divan

Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalarla ilgili olarak yeni bir düzenlemenin yapılması gereği 9. Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu raporunda da yer almıştır.

Yargılama birliği, güçlü yargının vazgeçilmez bir ilkesidir. Bu birliğin sağlandığı ülkelerde güçlü yargıya, güçlü devlet ve bireye, güçlü demokrasiye ulaşılmış, hukukun üstünlüğü ilkesi yaşama geçirilebilmiştir. Mevzuatımızda bu ilkedен sapmanın en önemli örneğini Yüce Divan müessesesi oluşturmaktadır. Çağımızda ceza hukuku, diğer hukuk dallarından ayrı, hukuk kavramlarını kendi amacına göre tanımlayan özerk bir dal haline gelmiştir. Yargıtay’ın yıllardan beri baktığı davaların nitelikleri ve sayıları, Yargıtay üyelerinin yetişme biçimleri ile donanımları nazara alındığında Yüce Divan görevinin, yargılama birliğinin bir gereği olarak, yargılanacak kişiler bakımından oluşturacağı hukuksal güvence de dikkate alınmak suretiyle Yargıtay’a verilmesi zorunlu hale gelmiştir ve doğru olan da budur.

Anayasa mahkemesinin kuruluş amacı Anayasa Yargısı olduğuna göre işlevinin de Anayasa Yargısı ile sınırlı olması gerekir. Yüce Divan yetkisinin daha önce Anayasa Mahkemesine verilmiş olması, yanlışlığın sürdürülmesine gerekçe olamaz. Bu düzenleme Hukuk Devleti ilkelerine uygun düşmemektedir. 4709 sayılı Kanunla Anayasa’nın 36/1 inci maddesi değiştirilerek “adil yargılanma hakkı” temel hak olarak Anayasamızda yerini almıştır. Temel insan

hakları kapsamında bulunan adil yargılanma hakkının gereği olarak Yüce Divan görevinin Yargıtay'a verilmesi gerekmektedir.

Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti)

Bireysel başvurunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvuruya benzer bir iç hukuk uygulaması olduğu, kamu gücü tarafından yapılan insan hakları ve özgürlükleri ihlallerinin "olay bazında belirlenmesi, ihlal edilen hakkın onarılması için gerekli önlemlerin alınması", bu suretle ülkemiz aleyhine açılacak davaların azaltılması ve iç hukuk yollarının bu şekilde tüketileceği gerekçe gösterilerek Anayasa Mahkemesi'ne bu yönde bir görev ve yetki verilmek istenmektedir. Bu konudaki kurumsal görüşümüz birçok kere kamuoyuna duyurulmuş bulunmaktadır.

Bireysel başvuru ile temel insan hak ve özgürlüklerinin olay bazında belirlenmesi, ihlal edilen hakkın onarılması ve gerekli önlemlerin alınması için bu yetkinin Anayasa Mahkemesine verilmek istendiği söylenmektedir. Ancak, bu yetki ile yüksek mahkemelerden verilen kararların değiştirilmesi ya da ortadan kaldırılması gibi bir sonuç ortaya çıkacaktır. Zira iddia edilen ihlalin onarılması ve önlenmesinin başka türlü yerine getirilmesi olanaksızdır.

Bu durumda da yapılmak istenen düzenleme, yüksek mahkeme kararlarının denetlenmesi ve yeniden bir karar oluşturulması sonucunu doğuracaktır.

Anayasa Mahkemesi'nin görevi kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Meclis İçtüzüğü'nün Anayasa'ya uygunluğunu denetlemektir. Bir başka anlatımla, Anayasa Mahkemesi yasama organının tasarruflarını incelemek ve değerlendirmekle görevlidir.

Yasama tasarruflarını soyut bazda denetleyen mahkeme, yargı tasarruflarını somut bazda, olay bazında denetleme yetkisini de almış olacaktır.

Ülkemizde yüksek mahkemelerin görevleri ve işlevleri Anayasa ile kuruluş kanunlarında belirtilmiştir. Hiçbir yüksek mahkeme diğerinin kararını ortadan kaldıramaz, değiştiremez ve kararı uygulanamaz hale getiremez. Yüksek mahkemelerin denkliliği esastır. Bu denkliliğin bozulması yargıda kaos yaratır, yüksek mahkemelerin çatışması sonucunu doğurur. Yarar yerine zarar getirir.

Bazı ülkelerde yargı birliği gereği tek bir yüksek mahkeme, bizim ülkemizde ise birden ziyade yüksek mahkeme vardır. Anayasa Mahkemesi de yüksek mahkemelerden sadece bir tanesidir. En yüksek mahkeme değildir. Yüksek mahkemeler arasında üstünlük sıralaması bulunmamaktadır. Bu husus Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu tarafından açıkça belirtilmiş ve Anayasa'da bu doğrultuda düzenlemeler yapılmıştır (Danışma Meclisi Tutanak Dergisi, 19.09.1982 gün, sh. 154–155). Anayasamızın 3 üncü bölümünün başlığı "Yargı", II. Alt bölümün başlığı ise "Yüksek Mahkemeler"dir. Yukarıda açıklandığı şekilde bireysel başvuru yetkisi verilerek Anayasa mahkemesine üstünlük tanınması bu tanımlara uygun düşmemektedir.

Bireysel başvuru hakkı demokrasinin, temel insan hak ve özgürlüklerinin temel ögesi olarak gösterilmekte ise de;

Avrupa Birliği üyesi olan ve olmayan pek çok ülkede Anayasa Mahkemesi olmadığı gibi, Anayasa Mahkemesi olan pek çok ülkede bireysel başvuru hakkı da bulunmamaktadır.

Anayasa yargısında Amerikan modelini uygulayan A.B.D., İngiltere, Danimarka, Estonya, İrlanda, Norveç ve Hollanda gibi ülkelerde kanunların anayasaya uygunluğu genel mahkemeler tarafından denetlenmekte, bu ülkelerde Anayasa Mahkemesi bulunmamaktadır.

Avrupa modelini uygulayan ve Anayasa yargısı denetimi bağımsız mahkemeler tarafından yapılan pek çok ülkede ise, soyut norm denetimi yapılmakta ve somut norm denetimine ilişkin bireysel başvuru hakkı kabul edilmemektedir.

Bireysel başvuru hakkının, genelde federal devletlerde veya tek bir yüksek mahkemenin bulunduğu ve yargı birliğinin gerçekleştirildiği üniter devletlerde kabul edildiği görülmektedir.

Kesinleşen bir yargı kararının hangi amaç ve gerekçe ile olursa olsun başka bir yüksek mahkeme tarafından incelenmesi kesinleşen kararlara karşı güven duygusunu ortadan kaldırır ve kararları tartışılabilir hale getirir.

Bu hususun, hukukun temel ilkelerinden olan "kesin hüküm" kavramı ile de hiçbir şekilde bağdaşamayacağı ortadadır.

Bütün yüksek mahkemeler ile yerel mahkemeler, üstün norm olan Anayasa kuralları ile Anayasanın değişik 90. maddesi uyarınca, uluslararası sözleşmeleri ve kanunları yorumlayıp, amacına uygun şekilde uygulayarak, temel insan hak ve özgürlüklerini korumak durumundadırlar. Yetkinin münhasıran Anayasa Mahkemesi'ne aidiyeti doğrultusunda bir düzenleme yargı sistemimize tamamen aykırıdır.

Yerel mahkemeler ile yüksek mahkemelerin görülmekte olan davalarla ilgili olarak def'i yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açma yetkileri de bulunmaktadır.

Mahkemeler tarafından açılan iptal davaları, yetkili merciiler tarafından açılan davaların beş katından fazladır. Bu husus mahkemelerce norm denetimi yapılarak konunun Anayasa Mahkemesi'ne intikal ettirildiğini göstermektedir.

Anayasaya aykırılık nedeniyle soyut dava açma yetkisi bulunan mahkemelere, insan hak ve özgürlükleri ile ilgili olarak somut inceleme ve değerlendirme yetkisi verilebilir. Bu konuda Anayasa'nın değiştirilmesi de gerekli değildir. Bu yetki, kanunlardaki yargılamanın yenilenmesine ilişkin maddelere ekleme yapılmak suretiyle sağlanabilir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bu konudaki yetki, görev ve sorumluluğu farklıdır. Bu Mahkeme uluslararası sözleşmelere göre yapılmış ve faaliyet göstermektedir.

Esasen de ulusal alanda bireysel başvuru hakkı tanınması, temel hak ve özgürlüklere ilişkin sözleşmelerden kaynaklanan bir zorunluluk olmayıp, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içinde bulunduğu ağır iş yükü (2009 yılı için 125000 civarında) sorunu nedeniyle üye ülkelere yaptığı bir tavsiyedir. Ancak, bunun da geçerli bir neden olduğu söylenemez.

Bu durumda iç hukuk yolları Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak bireysel başvuru ile tükenecektir.

Ülkemizde adli yargı iki kademeli iken 01.06.2005 tarihinde Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ve bu mahkemelerin faaliyete geçmesi halinde, üç kademeli olacak, Ana-

yasa Mahkemesi'ne bu şekilde bir yetki verildiğinde de, iç hukuk yolları Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak bireysel başvuru ile tükeneneğinden, dört kademeli hale gelecektir.

Adli, idari ve askeri yargı davaları, genel hukuk kültürünün yanında özel uzmanlığı gerektiren işlerdir.

Anayasa Mahkemesi üyelerinin bazılarının adli ve idari davalarla ilgisi, yakınlığı ve uzmanlığı bulunmamaktadır. Böyle bir kurulun somut norm denetimi yaparak yargı kararlarını incelemesi kabul edilemez. Zira inceleme yapacak merciin, kararı incelenen merciden daha bilgili, birikimli, deneyimli ve donanımlı olması gerekir.

Bireysel başvuru davaları öğretilerde "popüler dava" olarak kabul edilmektedir. Anayasa değiştirilerek bu hakkın kişilere tanınması ile bu yol yeni bir kanun yolu olarak algılanacak, gerek kesin olarak verilen, gerekse istinaf ve temyiz yoluyla kesinleşen davalarda, yoğun bir şekilde bu yola başvurulacaktır. Bu hakkın tanınması dava açılmasını özendirilecek ve teşvik edecektir. Davayı kaybeden herkes bir de bu yolu deneyecektir.

Bireysel başvuru hakkının tanınması halinde, onbinleri, yüz binleri bulacak başvuruların altından nasıl kalkılacağı da iyi düşünülmesi gereken bir husustur.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu ile ceza dairelerine devir ile birlikte 2009 Yılında 522.272 adet dava intikal etmiş, bunun 218.201 adedi karara bağlanmıştır. Ceza davalarının hemen hepsi temel insan hak ve özgürlükleri ile ilgilidir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve hukuk dairelerine 2009 yılında toplam olarak 484.751 adet dosya gelmiş, bunun 334.967'si karara bağlanmıştır. Adil yargılanma hakkı da göz önünde tutuldu-

ğunda bu davaların çok büyük bir bölümü de temel insan hak ve özgürlüklerini ilgilendirmektedir.

Yargıtay'da 2009 yılında 553.168 dava dosyası karara bağlanmıştır. Bu davaların en az % 20'sinin bireysel başvuru yoluna başvurusu olasıdır. Bu durumda da adli yargıdan intikal edecek muhtemel dava sayısı 104.696'dır.

Bu rakama temyiz yolu kapalı olan kararlarla, idari yargı ve askeri yargıdan verilen kararlar da dâhil edildiğinde durumun vahameti daha da artacaktır.

Anayasa Mahkemesi'nin üye sayısı çoğaltılsa bile bu kadar çok sayıda başvurunun ne kadar sürede sonuca bağlanabileceğini düşünmek bile mümkün değildir.

Adil yargılanma hakkının temel bir ögesi de davaların "makul" sürede sonuçlandırılmasıdır.

Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkının tanınması halinde kişilerin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmaları önlenemeyecektir. Zira bu kez iç hukukta yargı yolu Anayasa Mahkemesi'ne başvuru ile tükenecek, bundan sonra da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurulacaktır.

İç hukuk yolları dört kademedен geçerek tükenecek, dört kademeli yargılama ve kararların yazımı yılları gerektirecek, bu kez ülkemiz her davada "makul süreye" uyulmadığı gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından mahkûm edilecektir.

Bireysel başvuruyu kabul eden Almanya ve diğer bazı ülkelerde yoğun dava akımı karşısında bu yoldan dönüşün çareleri aranmaktadır.

Bütün bu hususlar göz önüne alındığında;

Bireysel başvuru kurumunun çok başarılı olamayacağı, aleyhte sonuç alanların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gidebilmeleri karşısında, beklenen faydayı sağlayamayacağı görülmektedir.

Her ülkenin yapısı, ortamı ve koşulları farklıdır. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkının tanınmasının, adli, idari ve askeri yargıda sonuç alamayanların büyük bir çoğunluğunun bu yolla başvurması yoğun bir dava akımına neden olacağı gibi bunun yargı sistemimizde olumsuz etki yaratacağı da muhakkaktır.

Bütün bu açıklanan nedenlerle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınması kabul edilebilir nitelikte görülmektedir. Türk yargısına yarar yerine zarar getireceği düşünülmektedir.

Yargının saygınlığı, güvenilirliği

Anayasamızın 138'inci maddesinin 1'inci fıkrası "Hâkimler görevlerinde bağımsızdırlar. Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler." hükmünü taşımaktadır. Bu hüküm, hâkim ve Cumhuriyet Savcılarımıza çok onurlu olduğu kadar çok büyük de bir sorumluluk yüklemektedir. Hâkim ve Cumhuriyet Savcısı arkadaşlarımızın bu sorumluluğu, mesleğin saygınlığına uygun bir şekilde, yurdun çeşitli köşelerinde, topluma örnek olacak biçimde, fedakârca, özveri ile çalışarak, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da yerine getireceklerinden, getirmekte olduklarından kuşku yoktur.

“Vicdani kanaat” kavramı çok önemlidir. Vicdanlar insanların kalbindeki mahkemelerdir. Vicdanlarda kabul görmeyen kararlar her zaman tartışma konusu olacaktır. Soyut kurallar vicdanlarda şekillendirilerek hukuka, adalete uygun kararlar oluşturulacaktır. Soyut kurallar bu şekilde somutlaştırılacak, hayata geçirilecektir.

Çağdaş dünyanın benimsediği, anayasal demokrasi sisteminin en temel kavramı olan “kuvetler ayrılığı” ilkesi bizim de en temel değerlerimizden birisidir. Bunun için de yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirinden bağımsız, ancak birbirleri ile uyum içerisinde çalışmaları gerekmektedir.

Hukukun üstünlüğü, hukuk devleti ilkeleri de, anayasal demokrasinin gereğidir.

Zaman zaman bu ilkelerden uzaklaşılması çok üzüntü verici durumlar ortaya çıkarmaktadır. Böyle bir görüntü toplumsal uyumu da etkilemekte, bireyler kurumsal reflekslerden etkilenmekte ve düşünsel yapısını buna göre düzenlemektedir. Bu ise toplum için bir hastalık virüsü oluşturmaktadır.

Adalet ve onu gerçekleştirecek olan yargı o kadar hassastır ki, incitmeye zedelemeye gelmez, kırılır, dağılır, bir daha düzeltmek de çok zor olabilir.

Adalet mülkün (devletin) temelidir özdeyişini hiç bir zaman unutmamalıyız. Adalete güven sarsılırsa, adalet duygusu zedelenirse bireylerin devlete olan güveni de kalmaz, devlet çöker.

Adalet müessesesi, yargı kurumu, toplum için toplumu oluşturan insanlar, kurum ve kuruluşlar için vardır. Haksızlığa uğradığımızda, başkaları ile anlaşmazlığa düştüğümüzde yargıya başvururuz. Yargı iyi işlemezse, adalete güven sarsılır. Yargının iyi işlemesi

için de sorunlarının acilen çözümlenmesi gerekmektedir. Sorunlar günden güne büyümektedir. Hâkim-Savcı sayısı, personel sayısı yetersizdir. Yargıtay olarak fiziki koşullarımız içler acısı haldedir. Hâkimlerimizi, Savcılarımızı, personelimizi oturtacak, dosyalarımızı koyacak yer bulamıyoruz.

Bu karamsar tabloya, her türlü olanaksızlığa karşın, Hâkimlerimiz, Savcılarımız, Üyelerimiz, personelimiz büyük bir özveri ile çalışmaktadırlar. İnsanüstü bir gayretle mesai mefhumu gözetmeden, tatil demeden, bayram demeden çalışmaktadırlar. Çıkan iş sayısı bunun en açık göstergesidir.

Ama ne çare ki, akıl almaz boyutlara erişmiş bulunan iş yükü karşısında bütün bu çabalar, adaletin güvenli ve en seri biçimde gerçekleşmesini sağlayamamaktadır.

Vatandaşların şikâyetleri, sızlanmaları, yakınmaları günden güne artmaktadır. Adaletin bir an önce gerçekleşmesini bekleyen bu kişilere sorunlarımızı mazeret olarak göstermemiz de mümkün değildir.

Vatandaşın devletten, yetkililerden beklediği bu sorunların bir an önce çözüme kavuşturulmasıdır.

Bu kadar yoğun çalışmalar yanında Yargıtay olarak gerek yurt içinde gerekse yurt dışında birçok bilimsel çalışmaya da katıldık. Avrupa Birliği ile Birleşmiş Milletler ile Barolar, Üniversiteler, Noterler Birliği ve başka önemli kurumlar ile birlikte toplantılar düzenledik. Değerli üyelerimiz, hâkim ve savcı arkadaşlarımız bu çalışmalarda bilgi ve deneyimlerini ortaya koyarak, izleyenlere aktararak hukuk alanında, hukukun gelişimi yönünde, önemli katkılarda bulundular.

Yargıtay'da düzenlenen bilişim toplantısı, İstanbul'da düzenlenen Çocuk ve Hukuk konulu toplantı, İzmir'de düzenlenen Uluslararası Bilişim toplantısı, Ankara'da düzenlenen Bilirkişilik konulu toplantı, İstanbul ve Ankara'da üniversitelerle ortaklaşa düzenlenen Uluslararası Ceza Hukuku toplantısı, Avrupa Birliği ve Yüksek Mahkemelerin işbirliği ile düzenlenen çeşitli konulardaki yurtdışı ayağı da bulunan ve otuz ay sürecek olan yuvarlak masa toplantıları, Birleşmiş Milletler UNDP desteği ile Yargıtay tarafından düzenlenen yurtiçi ve yurtdışı ayağı bulunan toplantılar yanında çeşitli hukuki konularda birçok toplantı da gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

Bütün bu çalışmalar, hukukun gelişmesinde, hukuk anlayışının çağdaşlık boyutlarına erişmesinde, büyük katkı sağlamıştır.

Gerekli olanaklar sağlandığında Türk hukukçularının, dünya hukukunda da söz sahibi olacaklarını, bu toplantıda yapılan çalışmalar çok açık bir biçimde ortaya koymuştur. Hukuk alanında gerçekleştirilen bu uluslararası ilişkilerin, ortak çalışmaların, Türkiye Cumhuriyeti'nin saygınlığı konusuna da büyük katkıları olmuştur.

Kuvvetler Ayrılığı İlkesi

Modern ve çağdaş demokrasilerin, anayasal özgürlükçü demokrasinin en temel ilkelerinden birisi "Kuvvetler Ayrılığı İlkesi"dir. Anayasamızda benimsenen sistem de budur ve bu ilke anayasamızın "değiştirilemez, değiştirilmesi teklif edilemez" nitelikteki maddeleri kapsamında bulunmaktadır. Bu ilke, temel hak ve özgürlüklerin, hukukun üstünlüğünün, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olmanın da en büyük güvencesidir. Yargı bağımsızlığı, an-

cak bu ilkenin tüm kurum ve kuralları ile yaşama geçirilmesi suretiyle sağlanabilir.

“Kuvvetler ayrılığı ilkesi”, ilk kez 17. Yüzyılda İngiliz düşünür John Locke tarafından, ortaçağın baskıcı düşüncesini yansıtan, kendisini tartışılmaz gören “Mutlak monarşi yönetimi” anlayışına karşı bir eleştiri olarak ortaya atılmıştır.

John Locke, yasama, yürütme ve yargıyı halktan gelen, halkı temsil eden üç ayrı güç olarak nitelemiştir.

Kuvvetler ayrılığı ilkesinin bilimsel temelleri ise Fransız düşünür Montesquieu tarafından 1748 yılında yayımlanan “Kanunların Ruhu” isimli kitapta ortaya konulmuştur.

Fransız düşünür, bir devlette özgürlüğün en etkili biçimde güçler ayrılığı ilkesi ile korunabileceğini söylemektedir.

Montesquieu’nun bu yapıtı o zamanlarda da büyük etki yaratmış ve Amerikan Anayasasının oluşumunda etkin rol oynamıştır.

Montesquieu “Kanunların Ruhu” isimli kitabında kuvvetler ayrılığı ilkesini ortaya koyarken, sosyoloji ve kamu hukuku biliminin birbirleri ile ilişkilerini de değerlendirmiş, bu yönüyle de çağdaş siyaset biliminin en önemli öncüsü olmuştur.

Montesquieu’ya göre; “özgürlük” yasalar tarafından yasak edilmeyeni yapabilmektir. Siyasal iktidarı ele geçirenler içgüdüsel olarak bu güçlerini sürdürmek isterler. Bu nedenle de önünde engel bulunmazsa her siyasal yöneticinin özgürlükleri önemsemeyeceğini, yetkilerini aşabileceğini, bu konuda sınır tanımayacağını, bunun çok sayıda tarihsel örneklerinin bulunduğunu söylemektedir. Gücün sınırlanması için kuvvetler ayrılığının gerektiğini, yasama,

yürütme ve yargı olarak bu üç ayrı gücün birbirleri ile uyum içinde çalışarak genel dengeyi sağlayacaklarını belirtmektedir.

Devlette üç ayrı görev; yasaları yapmak, yasaları uygulamak, yasalara uymayanlara yaptırım uygulamak (yasama-yürütme-yargı) aynı kişi ya da kişiler tarafından yerine getiriliyorsa bütün güç bir elde toplanıyor demektir. Oysa demokrasi için, özgürlüklerin korunması için bu üç temel görevin farklı ellerde olması gerekmektedir. Bu şekilde asıl amaç olan devlet yönetiminde sosyal ve siyasal güçler arasında denge sağlanmış olacaktır.

Montesquieu'nun siyaset biliminin kurucusu olarak kabul edilmesinin en önemli nedeni "kuvvetler ayrılığı" ilkesi ile "özgürlükler" arasındaki bağı ilk kez ortaya koymuş olmasıdır.

Montesquieu'ya göre, özgürlükçü demokrasi için kuvvetler ayrılığı ilkesi vazgeçilmez bir ilkedir.

Anayasa hukukunun ve siyaset biliminin temel kuralı "Halkın egemenliği, her zaman halkın özgürlüğü demek değildir". Çoğunluğun baskısının olduğu yerde özgürlükten söz edilemez. Sonuçta, demokrasi zedelenir, özgürlükler ortadan kalkar.

Bu noktada "Çoğunlukçu ve Çoğulcu Demokrasi" kavramlarına değinmek gerekmektedir. Çağdaş demokrasilerde, üyesi olduğumuz Avrupa Konseyinde demokrasi anlayışı "çoğulcu demokrasi"den yana olmuştur. Azınlık oylarını bütünüyle yok sayan bir "çoğunlukçu demokrasi" anlayışı çağ dışıdır. Çoğulcu demokrasilerde, çoğunluğun elindeki iktidarı sınırlayan başta yargı olmak üzere çeşitli anayasal kurumlar bulunmaktadır. Çağdaş demokrasinin temeli de budur. Bu konu insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerle de

doğrudan ilgilidir. İnsan haklarının, temel hak ve özgürlüklerin, çağdaş çoğulcu demokrasilerde hiçbir şekilde ihlali düşünülemez.

Anayasa reformunun da, çoğulcu demokrasi anlayışına uygun olarak, seçim sistemi ve siyasi partiler mevzuatını da kapsayacak şekilde yapılması gerekmektedir. Bu şekilde yapılacak bir reform siyasi istikrarı güçlendirecek, siyasi partiler arasındaki diyalog ve uzlaşma ortamının oluşmasını da sağlayacaktır.

Bugün siyaset bilimi ve anayasal demokrasi açısından parlamenter sisteme getirilen en önemli eleştiri, iktidara gelen partinin bu üç kuvvet üzerinde de etkinliğini arttırmak istemesidir. Türkiye’de uygulanan seçim sistemi itibarıyla siyasal gücü elinde tutan hükümet başkanı, başbakan, hem yürütme hem de TBMM’deki iktidar grubunun başkanı olarak bu iki kuvvet (yürütme ve yasa) üzerindeki etkinliğini sürdürmektedir.

Yapılmak istenilen anayasa değişiklikleri ile Anayasa Mahkemesi ve Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulunun yapısı değiştirilerek, buralara yapılacak atamalarda ve bu kurumların işleyişinde yürütmenin etkinliği çoğaltılmak suretiyle, yargının tamamen yürütmenin etki alanında bulunduğu bir sistem getirilmek istenmektedir.

Bu durum, kuvvetler ayrılığı ilkesini tamamen ortadan kaldırarak adeta kuvvetler birliğine dönüş olacak, yargı bağımsızlığını büyük ölçüde ortadan kaldıracaktır.

Siyasal iktidarın kötüye kullanılmaması ve özgürlükçü demokrasinin gerçekleşebilmesi için kuvvetler ayrılığı en baş koşuldur.

Bağımsız yargı istiyorsak, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısı bu bakımdan çok büyük önem arz etmektedir.

Arızı bir takım olaylar gerekçe gösterilmek suretiyle, kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığına ilişkin temel ilkeler göz ardı edilerek böyle bir takım düzenlemeler yapılması, hukukun üstünlüğü, hukuk devleti ilkelerini çok büyük ölçüde zedeleyecektir.

Kurula yalnız yargı mensuplarından üye seçilmelidir. Kast gibi, jüristokrasi gibi, al gülüm ver gülüm gibi konu ile ilgisi olmayan kavramlar, hafif düşünceler hiçbir geçerlilik taşımamaktadır. Bunlar yargıyı, özellikle de yüksek yargıyı tanımamaktan kaynaklanan boş sözlerdir. Yargı, daha önce de söylediğimiz gibi, ilk derece ve yüksek mahkemeleri ile bir bütündür. Bir bütünlük içerisinde çalışmaktadır. Bu bütünlüğü bozan, çalışmaları istikrarsız hale getiren, Anayasa'nın temel ilkelerine aykırı olarak yargıya müdahalede bulunan ne yazık ki idaredir.

Yargı, kimsenin ne arka bahçesi, ne ön bahçesi, ne de yan bahçesidir. Olmamıştır, olmayacaktır da. Buna, her türlü olanaksızlığa karşın, onuru ile özveri ile meslek saygınlığını her şeyin üzerinde tutarak görev yapan, Türk yargıçları, Cumhuriyet Savcıları, hiçbir zaman izin vermeyecektir.

Yargı, "adalet" demektir. "Adalet" ise, devletin temeli, devleti oluşturan kişi ve kurumların en büyük güvencesi olduğuna göre, yargı bir toplumun en büyük değerini oluşturmaktadır ve Türk toplumu, hâkimine, savcısına tanıdığı saygınlıkla, verdiği değer ile bunu en iyi şekilde ortaya koymaktadır.

Yargı, herkese gereklidir. Ona verilecek zarar, kendisine veriliyor demektir. Kendi kendisini vurmaktır demektir. Bu nedenle de yargı bağımsızlığına toplumun her kesiminin sahip çıkması gerekir. Yargı bağımsızlığını koruyup kollamak herkese düşen bir görevdir.

Her kurumda olduğu gibi, olması hiçbir zaman istenmez ama yargıda da bireysel olarak yanlış yapanlar, hatalı davrananlar olabilir. Zaman zaman kamuoyuna da yansıdığı gibi, yapılan usule aykırı işlemler, usulsüz iletişimin takip ve tespiti, gözetim altına alma, tutukluluk gibi temel hak ve özgürlüklerle, özel hayatın gizliliği ve adil yargılanma hakkı ile doğrudan ilişkili konularda yapılan yanlışlar, çelişkili uygulamalar, toplum vicdanında büyük yaralar açmakta, yargıya olan güvenin sarsılmasına neden olmaktadır. Bunlar elbette gündeme getirilmelidir, eleştirilmelidir. Ancak, hiçbir zaman bir kurumun topyekûn suçlanmasına, yıpratılmasına ve temel ilkelere aykırı bir biçimde yapılandırma girişimlerine gerekçe yapılmamalıdır. Yapılan yanlışlar, yargının kendi sistemi içerisinde bulunan denetim mekanizması ile mutlaka düzeltilecektir. Yeter ki yargı dışı müdahaleler, hukuk dışı engelleme girişimleri olmasın.

Yargının verdiği kesinleşmiş kararlara uyulması, hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkelerinin gereği olarak, anayasal bir zorunluluktur. Beğenilmese de saygı gösterilmesi, uygulanması gerekir. Eleştiri sınırlarını aşan, kurumsal suçlama niteliğine varan söylemlerden mutlaka kaçınılmalıdır. Toplumları güçlendirecek, daha da ileriye taşıyacak, toplumsal barış, karşılıklı anlayış, sevgi, saygı ortamı ancak bu şekilde, devleti oluşturan üç ana erk in (yasama, yürütme, yargı) birbirlerinin anayasal hak, yetki ve görevlerini içselleştirmeleri bunları kabullenmeleri ile gerçekleşebilir.

Yargıtay'ın bütün üyeleri, Danıştay üyelerinin büyük bir kısmı, ilk derece mahkemelerinden nitelikleri gözetilerek seçilip gelmektedirler. Bunlar mesleklerinde kendilerini kabul ettirmiş, öne çıkmış kişilerdir. Bu üyeler, yüksek mahkemelerde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda, ilk derece mahkemelerindeki meslektaşları adına da görev yapmaktadırlar. Yüksek mahkemeler yargı-

nın öncü kurumlarıdır. Adaletin en iyi şekilde gerçekleşmesi için içtihat birliğini sağlayacak, emsal kararları ile ilk derece mahkemelelerine ışık tutacak, yol gösterecek kurumlardır. Bunu bir vesayet olarak tanımlamak, hatta bir "iç tehdit" olarak göstermek son derece insafsız ve yanlış bir yaklaşımdır.

Sistemin iyi işlemesi, uygun çalışma koşullarının, eğitim, araştırma koşullarının sağlanması suretiyle yetiştirilecek olan nitelikli meslek mensuplarının, Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarının, yargı mesleğine katılımları ile olabilecektir.

Kuvvetler ayrılığına, yargı bağımsızlığına aykırı kurumsal düzenlemelerle, sorunların ortadan kaldırılması, adalete olan güvenin sağlanması mümkün değildir.

Yapılmak istenilen değişikliklerin Avrupa'daki çağdaş yargı bağımsızlığı anlayışına uygun olduğu düşüncesi de doğru değildir.

Bu konuda yetkin olan kurumların yayımladığı birçok belgede, tavsiye raporlarında, bağımsız yargı ölçüleri, yürütmenin yargı kurulları üzerinde etkin olmaması doğrultusundadır.

Örnek vermek gerekirse; Avrupa Birliği-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu Eşbaşkanı Helene Flautre, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısında Adalet Bakanı ve Müsteşarının bulunmasını demokrasinin temel ilkesi olan kuvvetler ayrılığını zedeleyici bir unsur olarak görmekte olduğunu söylemektedir.

Yine Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyinin 21-23 Kasım 2007 tarihinde Strazburg'ta yaptığı 8'inci toplantıda benimseyerek yayınladığı tavsiye niteliğindeki belgede de, yargı bağımsızlığının ölçüsü, yürütmenin yargı kurulları üzerindeki etkisinin azaltılması olarak belirlenmiştir.

Yapılmak istenilen değişikliklerin Avrupa bağımsız yargı kriterlerine uygun olması söz konusu değildir.

Burada şunu da özellikle belirtmek gerekir ki Anayasa değişikliği paketinin, üzerinde büyük ölçüde uzlaşa bulunan diğer maddeleri ile hiç ilgisi bulunmayan yargı kurumlarının yapılarının değişikliğine ilişkin maddelerle birlikte referanduma sunulması ne Anayasamızdaki düzenlemenin ruhuna ve ne de çağdaş hukuk sisteminin bu konudaki değerlerine uygun düşmemektedir.

Birbirleri ile ilgisi olmayan konuların, ayrı ayrı referanduma sunulması, çağdaş anayasal demokrasinin ve hukukun gereğidir.

Bu gereklilik de ne yazık ki göz ardı edilmiştir.

Ne yazık ki, nasıl 12 Eylül Anayasasının yargı bağımsızlığına aykırı hükümleri bugüne kadar hep eleştiri konusu edilmiş ise, şimdi yapılan değişikliklerle bu eleştiriler daha da yoğunlaşmış biçimde sürmeye devam edecektir.

Özellikle, yüksek mahkemeler ile yürütme arasında, uzlaşmazlık daha da artarak genişleyecektir. Zira bu değişikliklerle Yüksek Mahkemeler yok sayılmakta, yargı erki içerisindeki etkinlikleri yok denecek derecede azaltılmış bulunmaktadır.

Oysaki çağdaş, özgürlükçü, anayasal demokrasiyi benimsemiş, hukukun üstünlüğünü, hukuk devleti ilkelerini özümsemiş olan ülkelerde, yüksek mahkemeler yargı erki içerisinde en üst derecede fonksiyona, yetki ve sorumluluklara sahip kurumlardır.

Bu da çok doğaldır. Zira yüksek mahkemeler üstlendikleri görevin niteliği ve gereği olarak yargı erkinin adeta beynidir, lokomotifidir. Uygulamada birliği, kararlılığı onlar sağlayacak, yerel

mahkemelere yol gösterecek, temel hak ve özgürlüklerin mahkeme kararlarına yansıtılmasında öncü rolü onlar oynayacaktır. Bu kurumlarda görev yapan yargıçlar, Cumhuriyet Savcıları, bilgileri ve becerileri ile ve her yönden olumlu nitelikleri ile öne çıkmış bu görevlere hak kazanmış hâkim ve Cumhuriyet Savcıları olarak bu sorunların çözümü için neler yapılması gerektiğini en iyi bilecek kişilerdir.

İlk derece mahkemeleri ile Yüksek yargı kurumlarını birbirinden ayrı kurumlar gibi gösterecek bir davranış içine girmek, bu kurumlar arasında bir rekabet ortamı yaratmak, son derece tehlikeli ve vahim bir hatadır. Yargının birlik ve bütünlüğünü, kararlı bir uygulama ortamını yok edecek bu davranış biçimini çok büyük bir üzüntü ile gözlemlemekteyiz. Bu tür davranışların Türk yargısını, dolayısıyla anayasal birer güç olarak demokratik sistemlerde yer almış olan üç ana güç arasındaki dengeli işbirliğini çok olumsuz biçimde etkileyeceği göz ardı edilmemelidir.

Globalleşen dünyada, özellikle girme sürecinde bulunduğumuz Avrupa Birliğinde, hukuk alanındaki çok önemli gelişmeler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Ceza Mahkemesi gibi uluslararası yüksek yargı kurumlarının oluşturulmuş bulunması, ülkelerin, toplumların güvenliği ve geleceği açısından hukukun ne derece önemli bir olgu olduğunu çok açık bir biçimde göstermektedir.

Bu kurumlar, uluslararası ortak üst hukuku oluşturmak yönünden en temel güvence olarak, ülkelerin yüksek yargı organlarını görmektedirler. Bu husus da yüksek yargı kurumlarının taşıdığı önemin açık bir göstergesidir.

Şunu çok iyi bilmek gerekir ki;

Her insanda, her meslekte olması gerektiği gibi, olduğu gibi Türk yargıçları, savcılar da onurlu insanlardır. Kimseden el açıp bir şey talep etmek durumunda değillerdir.

Onurlu bir şekilde görev yapmak, onurlu yaşamak için bu mesleği seçmişlerdir.

Yargının gereksinimi olan her şeyi, adalet terazisinin sapsamaması için gerekli olan her türlü olanağı, bu yetkiyi elinde bulunduran idarenin sağlaması en temel görevidir.

Ama ne yazık ki, yargı bugün anayasal olarak eşit konumda bulunduğu yasama ve yürütmeden çok daha az olanaklara sahip durumdadır.

Yüksek Yargı Kurumlarını önemsemezseniz, yok sayarsanız onlara görevlerini en iyi şekilde yerine getirmeleri için gerekli olanakları sağlamazsanız, hukuk gelişip, güçlenemez, güvenli ve çabuk adalet sağlanamaz.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Değerli konuklar,

Değerli meslektaşlarım,

Bütün bunları bugün için söylemiyoruz. Makamlar, görevler gelip geçicidir. Bu gün biz varız yarın başkaları olacaktır. Geçmişte başkaları vardı. Ama devlet hayatı süreklidir. Gelecek kuşaklara daha iyi bir yaşam ortamı, daha güvenli bir yargı sistemi, daha gü-

zel şeyler bırakmalıyız. Bu bizim en büyük zenginliğimiz, gurur kaynağımız olacaktır.

Büyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği ilkeler doğrultusunda kurulan Cumhuriyet'imizin, özgürlükçü demokrasinin, demokratik hak ve özgürlüklerin, toplumun tüm bireyleri için gelişip güçlenmesi ancak hukuk devleti, hukukun üstünlüğü ilkelere bağımsız yargı temelinde bütün kurum ve kuralları ile hayata geçirilmesi suretiyle mümkün olabilir.

Her yıl ortaya koyduğumuz sorunları gelecek yıllarda yinelememek ve adalet hizmetinin istenilen, çağdaş ülkeler seviyesine ulaştığını görmek umuduyla, sözlerimi burada bitirirken, bu anlamlı günde bizlerle birlikte olmanızdan duyduğum mutluluğu bir kez daha dile getirerek sizlere en içten saygı ve sevgilerimi sunuyor, tüm yargı mensuplarına, çalışanlarına, yeni adli yılda mutluluk ve sağlık içerisinde başarılı çalışmalar diliyorum.

Hasan GERÇEKER
Yargıtay Birinci Başkanı